

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 22. julija 1874.

Obseg: Posnetek iz obravnav mednarodnega zbora umnih sadje- in vinorejcev od 2. do 7. dne meseca oktobra l. l. na Dunaji. — Gozd in miši. — Zmečkanje, maščenje ali drozganje grozđja ob trgatvi. (Konec.) — Potreba živinskih sejmov v Lescah. — O slovensko-nemškem delu Wolfovega slovnika. — Državnopravna opozicija in omahovalna stranka. — Oroslav Caf. — Moj pès. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Posnetek iz obravnav mednarodnega zbora umnih sadje- in vinorejcev

od 2. do 7. dne meseca oktobra l. l. na Dunaji.

Vže v prvem programu je bilo izrečeno, da bo treba posebej obravnavati čisto vinorejske in sadjerejske stvari in zato se je tudi zbor razdelil precej v odsek za sadjerejo in v ta za vinorejo.

V predsedništvo odseka za sadjerejo so bili voljeni: dr. E. Lukas iz Reutlingen-a za prvega predsednika, profesor dr. Drag. Koch iz Berolina in E. baron Trautenberg iz Prage za podpredsednika.

Zapisnikarja sta bila gospoda Jožef Berman, tajnik vrtnarskega društva na Dunaji in profesor Belke iz Keszthely-a.

V predsedništvo odseka za vinorejo so bili izvoljeni: baron Dael Koeth iz Soergenloch-a za prvega predsednika, gospod baron Avgust Babo iz Klosterneuburg-a in stotnik Filip Ludvig, predsednik odbora za sadje- in vinorejo pri c. k. kmetijski družbi na Dunaji, za podpredsednika. Zapisnikarji pa so bili gospodje: dr. Velten, dr. Haas iz Klosterneuburg-a in Viktor Huebner iz Znojma. Vdeležitev se imenuje lahko obilna, ker se je zborovanja vdeležilo 172 udov.

Odsek za sadjerejo je obravnaval o sledečih vprašanjih:

Katerih novjših metod se poslužujejo sadjerejci djansko in vspešno pri žlahnenji in reji mladih visocih in družih dreves in pri reji drevja?

Med novjšimi načini so se omenili posebno oni, po katerih se žlahne mladike, kakor oko ali popek pri okuliranji (to je, pri cepljenji v kožo), pod kožo na strani vcepijo, kakor na pr. cepljenja za kožo na strani in okuliranje z mladiko. Priporočila vredno se je tudi spoznalo žlahnjenje z nasadom na sedlo, katéro je znašel Lukas.

Gledé izreje dreves, posebno visocih se je spoznalo, da je primerno obrezovanje v drevesnici najboljše sredstvo deblo vtrditi in popolnoma ukoreniniti. Priporočal se je tudi napredek v sadjereji, namreč formiranje mladih dreves in pa pokrivanje drevesnice z gnojem, čreslom i. d. Onim, kateri želé, da jim drevesnica brž kaj nese, se priporočá drevesa v drevesnici tako daleč enega od družega saditi, da morejo vmes sočivje itd. pridelati.

Pri reji dreves je to tudi velik napredek, da se zdaj napravljajo večí jame za drevje, potem da se ne

sadí na plitvih ravninah in močvirnem svetu, ampak po gričih in da se drevesne plošče pokrivajo z dobro steljo, s katero se ohrani enakomerna mokrota in toplota tal.

Jako koristno je obrezanje poleti; tudi mladenje dreves v poznem poletji, julija in avgusta meseca se posebno zarad tega priporočá, ker se rane hitreje zacelijo in redkeje drevesa obolé. Deblo in veje se obvaruje pred škodljivimi živali itd. najbolj, če se namažejo z apnom.

Štel je odsek med napredke tudi veselo novico, da se vedno bolj razširjuje spoznanje, da je treba vsako leto drevesom gnojiti.

Živahna razprava je bila pri vprašanji:

2. Kaj je vzročilo letošnjo skoraj povsod slabo letino?

Začel je razpravo gosp. dr. Lukas. On je najprej naštel glavne vzroke, kateri napravijo sadno drevje rodovitno.

Ti so: 1) Zdrava pravilna rast. 2) Nakopičenje založnih snovi v drevji, ker drevo le takrat more obroditi, kedar se je pri rastenji nabralo v drevesu mnogo založnih snovi. Ako je teh le malo, tako drevo sicer cvete, al obroditi ne more. V tem se tudi najde pojasnilo, da drevo, akoravno je imelo obilo cvetja, ni pri vgodnem vremenu obrodilo. 3) Perje v svoji rasti ne smejo zadrževati: mrčesi, vreme, posebno pa ne gobe. 4) Drevo more pravilno poganjati. To je bilo sicer vže v prvem odstavku povedano, al vendar je treba še tu omeniti, da se mnogokrat pripeti, da drevesom, katera rastejo blizo močno gnojenih gred, odpade cvetje in da rezervne ali založne snovi ženó proti vrhu, kjer poženo nove odrastke, namesti da bi se ohranile za odrastke, cvetje in sad prihodnjega leta. 5) Toplo pozno poletje posebno pospešuje napravo cvetličnih popkov. 6) Zemlja mora imeti dosti redilnih snovi. (Dal. prih.)

Gozd in miši.

Marsikdo bo vprašal, kaj ima gozd opraviti z mišjo zjedino? Jako mnogo! Prvič se izredé in neizmerno pomnože škodljivi mrčesi, namreč: kobilice, miši i. d. le pri hudi vročini in v negozdnatih puščavah, drugič pa izredi gozd one živali, ter njim daje stanovanje, katere neizmerno veliko miši in škodljivih mrčesov pokončajo. Te živali so: sokoli, sove, krokarji in črne vrane; potem lisice, ježi, dihurji in posebno podlasice.

Te živali živé večidel od miši in škodljivih mrčesov, med katere se v prvi vrsti sme šteti ličinke ali ogerce. Včasih ti dobrotniki kmeta in gozdarja tudi pojedó ka-

cega mladega zajca ali jerebico ali kacega družega tiča, da lisica, kedar jo priganja lakota, se tudi prikrade k hišam in vkrade perutnino. Al škoda, katero nekatere teh živalic sem ter tje napravijo, je le mala, in ne vredna primerjanja s koristjo, katero vse one živalice napravijo s pokončevanjem škodljivih mrčesov in miši. Vendar se pa za ohranitev teh koristnih živali nič ne stori in najemniki lova še celó plačujejo strelca še celó taci živali, katere lovu nič ne škodujejo.

Zajec napravi stokrat toliko škode in mnogokrat še več, kar je vreden, med tem, ko sova in jež lovu nič ne škodujeta in vendar te koristni živali lovec preganja. Če pa podlasica, dihur, sokol, vrana in krokar tje in sem kako jerebičico ali škrljanca pojedó, tako pa tudi na milijarde poljskih miši in škodljivega mrčesa pokončajo.

Pridni opazovalci so se prepričali, da dihur na dan 40 do 50 miši, podlasica ravno toliko, sova 15 do 20, vrana, krokar in sokol po 10 do 15, in jež ravno toliko, če ne več miši pokončá. Ako računimo le 200 dni v letu, v katerih morejo te živalice miši pokončavati, najdemo to-le:

dihur pokončá primeroma	9000 miši,
podlasica „ „	9000 „
sova „ „	3400 „
vrana „ „	2400 „
krokar „ „	2400 „
sokol „ „	3000 „
jež „ „	3000 „
lisica „ „	4000 „

Vkup 356000 miši.

Na leto pokončá toraj poprečno ena teh živalic 4450 poljskih miši, tu se ve še niso štete one, katere podlasica, dihur, jež i. d. pozimi pri skednjih in pobištvi vjame in poje. Ako računimo, da je v gozdih in gozdičih enega okraja le 20.000 vran, krokarjev, sokolov, sov, lisic, dihurjev, podlasic in ježev, in vsaj toliko se jih lahko šteje, če se le preveč ne preganjajo, bomo našli, da te živali na leto blizo 100 milijonov poljskih miši in zraven še neizmerno veliko ogercev ali ličink in družega mrčesa pojedó. Po vsem tem se lahko trdi, da te in njih zarod na leto eno milijardo miši pokončajo.

V taci gozdnatih krajih se tudi ne sliši govoriti o mišji zjedini, toliko huja je pa ta nadloga v ne gozdnatih ravninah Ogerskih.

Zdaj pa pogledimo po naši Avstriji. Kje najdemo lepo doraščene gozde, kje gozdiče visocega drevja, kje so prvotni gozdi nekdanje gozdnate dežele Sedmograške? Kje se te pri gospodarstvu natore silno potrebne živali, pokončevalci mrčesa varujejo? Zalibog, nikjer! razun morebiti v onih delih Karpat, v katere še noben človek ni prišel. Zarad tega se je k pomanjkanji lesa in h klimatičnim nesrečam ali uimam še pridružila ta nadloga, da miši napravljajo jako veliko škode, katere tudi trud najumnejših gospodarjev ne more odvrniti.

„Kärnt. Bl.“

Zmečkanje, maščenje ali drozganje grozdja ob trgatvi.

Spisal Rihard Dolenec, vodja deželne vinorejske šole na Slapu pri Vipavi.

(Dalje in konec.)

V Vipavi masté izvzemši le malo vinorejcev, z nogami. Delavec obleče pri maščenju kratke hlačice, podobne onim za kopanje namenjenim. Pred delom si še noge opere, in hajd v z grozdem napolnjeno, 4 in še več čevljev globoko kad ali bedenj. O Vipavci!

kako dalječ ste vendar za drugim vinorejskim svetom? Pomislite, kako počasi gré tako maščenje izpod rok! Pomislite pa tudi, kako s tem maščenjem snažnosti, glavnemu pogoju umnega kletarstva vstrezate! Marsikdo me bode zavrnil: saj si mastilci pred maščenjem noge operejo, so toraj snažni, in ako že kaj nesnažnega v mošt pride, saj vrže med kipenjem zopet vse iz sebe. Al tak vgovor ne veljá, naj si tudi mastilci noge operejo, dobro operejo, vendar to se ne more odvrniti, da bi se pri maščenju ne potili. Človeški, kakor tudi vsak živalski pot, ima v sebi različne, tudi amonijakalične soli v raztopljenem stanu; kar je pa v moštu raztopljenega, to ostane raztopljeno tudi v vinu, kajti le neraztopljene trde stvari more kipenje iz mošta izbacniti.

Kako pogubljiv je za vino amonijak, kako pogubljive vse njegove zveze, soli itd., uči nas gotovo dobro popolnoma dognana resnica, da se lahko največi sod vina z eno samo kapljico scavnice dočest uniči. Pa ne le vsled potenja pride lahko amonijak v mošt, ampak še po drugi poti, in po tej v veliko večji meri. Nočem je omeniti, zadostuje naj, da rečem: le nekoliko naj bodo delalci — mastilci — z gospodarjem nezadovoljni, le skušajo naj temu klubovati — koj je najdena. In potem naj se človek čudi, ako se marsikako, po grozdu soditi, dobro vino, vendar-le pokazi. Prva stopinja, katero morajo toraj Vipavski vinorejci storiti, ako hočejo napredovati v kletarstvu, je gotovo ta, da zavržejo vsi maščenje z nogami, ter manjši po mastilnih kadica, večji pa po grozdnih mlinih sežejo. Da se bode drugo lože zgodilo, to je, da ne bode treba večim posestnikom mline še le bog vedi od kod naročevati — in to znabiti za drag denar — sklenil je pisatelj teh vrstic take mline domá izdelovati, ter jih po najnižji ceni oddajati. Dobička pri tem noče iskati nobenega, ker mu je vstrezno, da le Vipavsko kletarstvo enkrat napredovati prične. Kdor si toraj mastilen mlin želi, oglasi naj se brž ko mogoče pri pisatelju na Slapu, da bode vedel, koliko jih napraviti.

Potreba živinskih sejmov v Lescah.

Z Gorenskega 17. julija.

V 24. listu letošnjih „Novic“ priporoča g. Luka Porenta napravo sejma za čebele v Lescah prve dni meseca avgusta. Hvale vredna je ta misel in vsem Gorenskim čebelarjem prav po godu. Ravno tako potrebni, in skoraj še bolj, se nam zdé nekateri sejmi za živino v tem kraju, ki jih zeló pogrešamo. Znano je, da naša Gorenska živina povsod dobro stori, kamor se prežene in prepelje. Dozdaj so imeli Poljanci, Korošci in drugi kupci navado, da so hodili po vaséh od hiše do hiše popraševati: „ali imate kako kravo ali voliča na prodaj?“ Kar pa so napravili v Kranji vsak pondeljek živinske sejme, kupcev ni več na Gorenško, in živina nam ne gré izpod rok. Kupci hodijo le rajši v Kranj, nam pa je predaleč živino doli goniti, zlasti ker se ni zanesti, da bi bilo vsak pondeljek dosti kupca. Potem se posili, da daj živino na pol zastonj, ali jo goni pa nazaj; in tako imaš veliko škodo, ker zapraviš čas in denar, in živina se zeló vtrudi. Zato bi nam bili živo potrebni nekateri sejmi za živino govejo in konjsko. Najpripraviš kraj bi bil pač v Lescah; Radoliški sejmi niso tega imena vredni. Ondotnemu srenjskemu zastopu očitajo, da se kaj malo poganja za povzdigo trštva, kupčije in sploh občnega blagostanja, in tudi prostora za živino nimajo. Napravili naj bi se po naših mislih kaki 4 sejmi; prvi pred pustom, morda na sv. Valentina dan, na debeli četrtek ali pustni pondeljek; drugi meseca